

ANA MARTÍNEZ
i MONTSE VERGARA (coords.)
JOAN BENACH
i GEMMA TARAFA (dirs. científics)

COM COMERCIIEN AMB LA TEVA SALUT

Privatització i mercantilització
de la sanitat a Catalunya

Pròleg d'Antía Castedo

Icaria ✿ **ASACO**

Índex

Pròleg. Els laments són per al tango	
<i>Antía Castedo</i>	11
I. Els determinants de la salut i les polítiques neoliberals	15
Empitjorar els determinants socials de la salut i l'equitat.	15
Distingir els processos de privatització i mercantilització	20
Comparar els serveis públics i privats. . .	24
II. El sistema sanitari català i la seva progressiva mercantilització	31
Entendre l'estructura i les funcions bàsiques del sistema.	31
Els processos de privatització i mercantilització a Catalunya	35
Canviar un sistema sanitari massa «hospitalocèntric» i medicalitzat	38
III. L'avanç privatitzador en temps de recessió.	43
Retallar pressupostos de manera desigual	43
Crear «portes giratòries»	47

«Parasitar» i afeblir el sistema públic . . .	49
Elaborar contrareformes legals	54
IV. Els efectes de l'«austericidi» sobre el sistema sanitari	60
Valorar l'impacte estructural i d'accés . .	61
Valorar l'impacte sobre l'atenció primària i sobre l'especialitzada	65
V. Lluitar per la sanitat pública	77
Les lluites per la sanitat dels anys setanta	77
Mobilitzar professionals i usuaris de la sanitat	80
Eliminar l'«apartheid» sanitari i la desigualtat	82
VI. «Guarir i cuidar» el sistema sanitari	88
Crear un sistema sanitari públic, democràtic i participatiu	88
Recomanacions per millorar el model sanitari públic	90
Referències bibliogràfiques i videogràfiques . . .	95
Bibliografia	95
Vídeos	96
Pàgines web de col·lectius per la defensa de la sanitat pública	96

Pròleg

Els laments són per al tango

Antía Castedo

Totes les persones, més tard o més d'hora, emmalaltim i necessitem atenció sanitària. Encara que el 26,5% de la població de Catalunya pagui una mútua privada, segueixen sent majoria els ciutadans que posen la seva salut en mans de la xarxa pública, sobretot quan es tracta dels temes més greus. La sanitat és, doncs, una prioritat per a molta gent, una realitat que coneixen perfectament els governants.

Malgrat això, el sistema sanitari català sempre ha estat infrafinançat, fins i tot si se'l compara amb el d'altres autonomies d'Espanya. El 2010 la Generalitat va gastar 1.298 euros en sanitat per cada ciutadà. El 2014, després de les retallades més grans que hi ha hagut mai durant la democràcia, la despesa per càpita s'ha reduït fins a 1.095 euros, fet que situarà Catalunya només per davant de les Balears i la Comunitat Valenciana en despesa sanitària.

Si bé encara és aviat per valorar i quantificar l'efecte global que les successives retallades tindran sobre la salut pública, no ho és per relatar i explicar com la «gran tisorada» aplicada pels governs d'Artur Mas ha afectat la

ciutadania; n'és un exemple l'augment espectacular de les llistes d'espera. I és que qualsevol que hagi hagut de demanar cita per a un especialista o per a una intervenció sanitària en els últims mesos sap de què parlem. Els primers mesos del 2014, un total de 181.559 pacients esperen amb preocupació o angoixa que siguin operats. Són 27.643 persones més que el 2010. I el més preocupant és que el Govern i el conseller de Salut mateix, Boi Ruiz, donen per fet que aquesta situació no es podrà revertir a curt termini.

La xarxa sanitària està delmada, i solament se sosté per l'obstinació i el notable esforç d'uns professionals que han aguantat sobre les seves espatlles una part important de la retallada i que, a més, han de suportar una pressió assistencial enorme amb cada cop menys mitjans i pitjors condicions laborals.

La tensió a la qual està sotmès el sistema, però no significa que la sanitat hagi deixat de ser una àrea de gran importància econòmica: encara suposa el 40% de la despesa pública de la Generalitat. D'aquí vénen les grans pressions privatitzadores i mercantilitzadores actualment existents, que han trobat en el sistema sanitari català un camp adobat per avançar-hi.

La complexa xarxa assistencial catalana, la història i el desenvolupament de la qual s'expliquen en aquest llibre, ha afavorit que la gestió sanitària no hagi estat en moltes ocasions ni transparent ni fàcil d'entendre. Les entitats sanitàries, públiques i concertades, encara que estan finançades amb diners de la Generalitat, han fet tot el possible per fugir dels

controls administratius i la valoració pública. N'hi ha prou amb llegir els continus informes elaborats per la Sindicatura de Comptes per fer-se una idea de la preocupant situació. La ingerència política dels successius governs tampoc no ha ajudat en gairebé res a la transparència i la rendició de comptes davant la ciutadania.

Els casos més coneguts de corrupció —el cas Crespo, el cas Bagó, el cas Innova, el cas Sant Pau, per citar-ne només alguns— han posat de manifest que el sistema necessita més controls, i no menys, tal com exigeixen molts gestors, experts i polítics de tendència neoliberal. No és gens «encoratjador», d'altra banda, veure com la majoria d'escàndols acaben sent arxivats pels jutges o rebutjats pels fiscals.

La mobilització i les lluites ciutadanes han aconseguit posar fre, no obstant això, a alguns intents privatitzadors. Destaca, per exemple, la temptativa de privatització de la gestió de l'Hospital Clínic, paralitzada en l'últim moment per decisió del Parlament. Tanmateix, és important recordar que el Departament de Salut ha retallat el pressupost d'aquest hospital alhora que en derivava part de l'activitat cap a un centre privat, el Sagrat Cor, propietat d'una multinacional sanitària. Aquest tipus d'actuacions estan transformant progressivament el mapa sanitari català sense que la ciutadania conegui adequadament els processos mercantilistes que hi estan ocorrent ni pugui exercir un control popular sobre aquests processos, la qual cosa no solament és legítima sinó també imprescindible.

Justiniano, Francisco, Isabel, Cándida, Charo i Maria són alguns dels noms dels pacients que s'han atrevit a denunciar públicament casos de mala praxi que els han afectat directament. No obstant això, són moltes més les persones malaltes que sofreixen en silenci les conseqüències de les retallades, la mala gestió i la privatització sanitària. La sanitat pública és, ha de ser, cosa de tots, i no pot quedar en mans dels qui volen treure'n profit.

«Els laments són per al tango», vaig sentir dir fa poc a un activista de la sanitat. Aquest llibre, fruit del treball col·lectiu d'una societat civil catalana que lluita per impedir la privatització de la sanitat pública i millorar-la, és un bon instrument per dotar-nos d'arguments, deixar de lamentar-nos i continuar les mobilitzacions i les lluites en un tema ciutadà de tanta rellevància. Al cap i a la fi, tots i totes necessitem o necessitarem algun dia una atenció sanitària que ha de ser un dret i no un negoci.